

מוסיפה הגמרא: "כיוצא בו" דשפיכות דמים לא תנא (15) התנא כברייתא [לא הזכיר התנא "כיוצא בו" גבי שפיכות דמים], ומשום שאין אתה מוצא בשפיכות דמים, אלא או חיוב גמור, או היתר גמור. (16)

אמר אביי:

אי משכחת דתניא [אם תמצא מי ששונה כברייתא: "כיוצא בו" דשפיכות דמים], כי אז ודאי רבי יונתן בן שאול היא, דתניא:

רבי יונתן בן שאול אומר: הרודף אחר חבריו לחורגו —

ויכול הנרדף להצילו [להציל את עצמו] באחד מאבריו של הרודף, וכגון שיכול לקטע את רגלו, ולא הציל באופן זה — אלא הרגו,

הרי זה נהרג עליו, וזה הוא "כיוצא בו" ב-ת דשפיכות דמים. (1)

אשכח רבי יעקב בר אחא, דהוה כתיב [מצא רבי יעקב בר אחא שהיה כתוב] בספר אגדתא דבי רב:

בן נח נהרג אפילו בדיין אחד, ואפילו בעד אחד, ואפילו שלא בהתראה, מפני איש ולא מפני אשה, כלומר, אשה פסולה הן לדין והן

15. כן גרס רש"י.

16. נתבאר על פי רש"י; ונתן רש"י דוגמא להיתר גמור "כגון נרדף שניתן להנצל עצמו בנפשו של רוצח"; ולשונו צריך ביאור, שלא הזכיר אלא שהנרדף יכול להציל את עצמו על ידי הריגת הרודף, ואילו הדין הוא שכל אדם יכול להרוג את הרודף, כמבואר לקמן עג א; ובהגהות הב"ח הגיה "כגון רודף", ומכל מקום הרי כתב רש"י "להנצל עצמו".

1. רש"י פירש: היינו כיוצא בו דשפיכות דמים, דהוי קרוב להתיר ואינו מותר.

וב"ד רמה" כתב: וכי האי גוונא לאו שפיכות דמים ממש היא לדעתיה דאינשי דהא לאצוליה נפשיה קא מכיזן, והיינו "כיוצא בו בשפיכות דמים", דהוי קרוב לפטור ואינו פטור.

והוסיפו עוד: אבל לרבנן דפליגי עליה היתר גמור הוא, ואפילו ישראל בישראל פטור; וב"ד רמה" הוסיף: וקיימא לן כרבי יונתן בן שאול, דסוגיין דפרק נגמר הדין כוותיה; וראה מה

"גוי בישראל" — כלומר: הניחא גבי גוי מצאנו כיוצא בו דיפת תואר, אבל גבי גוי בישראל מאי כיוצא בו דיפת תואר — "שפחה כנענית שייחד ישראל לעבד עברי, ובא עליה גוי, נהרג".

"ישראל בגוי, מותר" — כלומר, מה הוא כיוצא בו דיפת תואר שאומרת עליה הברייתא דישאל בגוי מותר — "גוי שייחד שפחה לעבדו, ובא ישראל ולקחה בשביה, מותר, דהא אפילו אשתו גמורה מותרת לו".

"ישראל בישראל אסור" — כלומר: ומה דמשמע מן הברייתא דגוי בישראל הוא שאסור, אבל ישראל בישראל אסור — דהיינו [שפחה כנענית המאורסת לעבד עברי] שפחה חרופה שחייבין עליה אשם; וראה "יד רמה" מהרש"א ורש"ש על דברי רש"י.

והוסיף עוד רש"י: דאילו שופך דם בשוגג [כלומר: אי אפשר לפרש "כיוצא בו דשפיכות דמים" בשפיכה בשוגג], שפיכות דמים גמור הוא, אלא רחמנא חס עליה; וב"ד רמה" הביא דבריו וחלק עליהם; וראה עוד ברש"ש שהאריך בדברי רש"י.

כדי ללמד:

"ואך את המכם לנפשותיכם אדרוש":
תדרשו אתם את דמו של הנרצח, ואפילו
בדין אחד כמו שאני דורש יחיד.

"מיד כל חיה אדרשנו": תדרשו אתם אפילו
שלא בהתראה, דהרי "חיה" משמע אפילו
חיות השדה, ואין שייך להתרותה, וממה
שהקיש הכתוב דרישה של אדם לשל חיה
שמענו שאף את האדם אין צריך להתרות.

"אדרשנו ומיד האדם": אפילו בעד אחד, כי
אם אינו ענין לדרישת דם האדם שהרי כבר
נאמר "דמכם אדרוש", תנהו ענין לדרישת
העדים, ומאחר שהוציאו הכתוב בלשון יחיד
ולא אמר "אדרשם", שמע מינה אפילו בעד
אחד.

וכן את כל המשך הכתוב דורשת הגמרא

לעדות; ואפילו קרוב נאמן לדונו ולהעיד
עליו.

משום רבי ישמעאל אמרו: אף על העוברין
שהפילם הגוי, הרי הוא נהרג, ובכלל
שפיכות דמים הוא אצל גוי.⁽²⁾

ומבאר הגמרא את מקור הדינים שנאמרו
שם:

מנהני מילי [מנין נלמדים כל אלו]?

אמר פירש רב יהודה אמר רב: דאמר קרא
במאמר הקב"ה לנח: "ואך את דמכם
לנפשותיכם אדרוש, [אדרוש את דמו של
האדם ממי ששפך אותו]: מיד כל חיה [מיד
כל דבר חי] אדרשנו, ומיד האדם, מיד איש
אחיו, אדרוש את נפש האדם"; והרי מקרא
יתר הוא, שהרי נאמר בסמוך "שופך דם
האדם באדם דמו ישפך", ולכך דרשינן לה

שכתב על זה ב"ערוך לנר".

וראיתן על האבנים אם בן הוא והמיתן אותו ...",
דודאי פרעה לא שאל מהם להרוג את הזכרים
בידים, דבן נח מוזהר על שפיכות דמים, ולכן
לא אמר כן למילדות המצירות שהוזהרו על
שפיכת דמים [אף על העוברין], אבל למילדות
העבריות אמר שהותר לכם להרוג עובר במעי
אמו, וראיתם על האבנים קודם שיצא לאויר
העולם, אם בן הוא ... וכיון שאי אפשר בהם
לפטור משפיכות דמים רק בתחילת יציאת הולד,
קודם שיצא ראשו או רובו, הוצרך לתת להם
סימנין [איזה עובר הוא זכר, ואיזו היא נקבה]
כמו שכתוב בפרק קמא דסוטה, וראיתם על
האבנים סימן גדול מסר להם ... ירכותיה
מצטננות ... וכן פניו למעלה ... עין שם"; וכעין
זה כתב ב"פרשת דרכים" דרוש יז].

וב"מגלת ספר" פרשת שמות, הקשה מדברי
התוספות לקמן נט א ד"ה ליכא, שכתבו, שאף

2. א. מסתבר דרבי ישמעאל הכי קאמר: לא רק
בזה שונה הגוי מן הישראל, אלא אף בזה שהוא
נהרג על העוברין, ואילו "ישראל אינו חייב
עליהם עד שיצאו לאויר העולם", כדתנן במסכת
נדה מד א: "תינוק בן יום אחד, ההורגו חייב",
היכא דקים לן בגוייה שכלו לו חדשיו ואינו
נפל", וכמו שכתב רש"י.

ומה שלא הזכיר גם "פחות משה פרוטה",
משום דלאו בני מחילה נינהו; ומה שלא הזכיר
"יפת תואר", הוא משום דלאו בני כיבוש נינהו,
ועל דרך שביארה הגמרא לקמן נט א.

ב. כתב המהרש"א: בזה — שאמרו בן נח
נהרג על העוברין, ואילו ישראל, לא — אמרתי
ליישוב בפרשת שמות [א טו] שדקדק הכתוב
לאמר "ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות ...

לענין העדים: (3)

"מיד איש": ולא מיד אשה.

"מיד איש אחיו": ואפילו קרוב.

שנינו בספר אגדתא דבי רב: משום רבי ישמעאל אמרו אף על העוברין בן נח נהרג: שואלת הגמרא: מאי טעמיה דרבי ישמעאל?

ומפרשינן: דכתיב במאמר הקב"ה לנח: "שופך דם האדם באדם דמו ישפך", ודריש ליה רבי ישמעאל: שופך את דם האדם באדם, דמו ישפך, ואיזהו אדם שהוא בתוך אדם אחר שאמרה תורה על השופך את דמו: דמו ישפך, הוי אומר: זה עובר שבמעו אמו.

מוסיפה הגמרא לבאר את טעמו של תנא קמא החולק על רבי ישמעאל, ואינו מחייב מיתה את השופך דם העוברים:

ותנא קמא החולק על רבי ישמעאל, תנא דבי מנשה הוא, דאמר: כל מיתה האמורה לבני נח, אינו אלא חנק, [שלא כהחולק וסובר שאין מיתתו אלא בסייף], והוא דורש את הפסוק לענין זה; כיצד:

ושדי ליה תנא קמא להאי "באדם" אסיפיה קרא [מלת "באדם" משייך הוא להמשך הכתוב ולא לתחילתו], ודרוש הכי: "באדם דמו ישפך" —

כלומר: אין הוא דורש "שופך דם האדם באדם" — "דמו ישפך", אלא "שופך דם האדם" — "באדם דמו ישפך", ומשמע:

שתהא מיתתו על ידי שפיכת דמו בתוכו שלא יצא דמו לחוץ —

ואיזהו שפיכות דמים של אדם, שהוא בגופו של אדם, הוי אומר: זה חנק.

מתיב [הקשה] רב המנונא על מה שאמרו: מפי איש ולא מפי אשה, והיינו, שהאשה פסולה לדון:

ואשה בת נח לא מפקדה [אינה מצווה] על הדינין?!

והכתיב במאמר הקב"ה על אברהם: "כי ידעתיו [לאברהם], למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו [היינו הנשים] אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", הרי שאף בית הנשים צריך לעשות משפט?!

הוא — רב המנונא — מותיב לה [הקשה קושיא זאת] והוא עצמו מפרק לה [מיישבה]:

חלק כך את הכתוב: "בניו" לדין [משפט], "ביתו" לצדקה.

אמר מקשה ליה רב איזא סבא לרב פפא על שפטלו את האשה מלדון, משום דכתיב "איש":

אם כן אימא נמי:

בת נח שהרגה לא תיהרג?! שהרי "מיד איש אחיו אדרוש את נפש האדם" ו"לא מיד אשה אדרוש" כתיב?! כלומר, אם אתה דורש "איש ולא אשה", אם כן נדרוש אף אנו

נח אסור, ולישראל, מותר."

3. ביאור הדרשות הוא על פי "יד רמה".

בני ישראל הפטורים על העוברים, מכל מקום אסורים הם; שאם לא כן, הרי "ליכא מידי דלבן

בפסוק זה "איש ולא אשה", ותהיה הגויה שהרגה פטורה מן המיתה?!?

אמר תירץ ליה רב פפא לרב אויא סבא:

הכי אמר רב יהודה: אמר הכתוב "שופך דם האדם באדם דמו ישפך", ולמדנו: שופך מכל מקום דמו ישפך.

תו מקשה ליה רב אויא סבא לרב פפא:

אימא: בת נח שזינתה לא תיהרג, דכתיב גבי אדם הראשון כשניתנה לו אשה: "על בן יעזב איש את אביו ואת אמו", ולאיסור עריות הוא נדרש כמבואר בברייתא לקמן נח א, ונדרוש "יעזב איש" ולא "תעזוב אשה"?!?

אמר תירץ ליה רב פפא לרב אויא סבא:

הכי אמר רב יהודה: כתיב "על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו] והיו לבשר אחד", הדר ערבינהו קרא [חזר הכתוב ועירב את האשה עם האיש], כלומר, מאחר שסוף הכתוב מתיחס לאיש ולאשה גם יחד, אם כן גם תחילת הכתוב מתיחס לאיסור של שניהם.

תנו רבנן:

כתיב [ויקרא יח ו]: "איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה" —

והיה לו לומר "איש", מה תלמוד לומר "איש איש"?

לרבות את הגויים, שמוזהרין על העריות בישראל.

ומקשינן עלה: וכי הא [גילוי עריות בגוי] מזהבא נפקא [מפסוק זה הוא נלמד], והרי מהתם נפקא?! שנאמר:

"ויצו ה' אלהים על האדם לאמר", ודרשינן לעיל נו ב: "לאמר" זה גילוי עריות!?

ומשנינן: התם — "לאמר" — בעריות דידהו [בנשים גויות שהן עריות] —

והבא — "איש איש" — בעריות דידן [בנשים ישראליות שהן עריות לגוי] והיינו אשת איש של ישראל. ולכך הוצרך הכתוב ללמדנו דין עריות של ישראל בנפרד? כדקתני סיפא:

בא על עריות ישראל, נידון בדיני ישראל, ואילו כשהוא בא על עריות גויות הרי הוא נידון בדיני בני נח.

ומפרשינן: למאי הלכתא, לאיזה ענין שונה הגוי הנידון בדיני ישראל מן הגוי הנידון בדיני בן נח?

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח:

לא נצרכה, אלא לעדה [סנהדרין] ועדים [שני עדים] והתראה; כלומר: בדיני בן נח הרי הוא נידון בדין אחד ובעד אחד ואינו צריך התראה, ואילו הבא על עריות ישראל שהוא נידון בדיני ישראל, אינו נהרג אלא על ידי סנהדרין, ועל פי שני עדים, ואינו מתחייב אלא בהתראה.⁽⁴⁾

ומקשינן עלה: מיגרע גרע, וכי גרוע וקל הוא הבא על עריות ישראל מן הבא על עריות בן נח, עד שהיקל הכתוב על הבא על

4. כתב המהרש"א: הוא הדין שיכולה היתה הגמרא לומר נפקא מינה לענין המיתה עצמה, כי

עריות ישראל, שלא ייהרג אלא כחומרות ישראל! ?

אלא אמר רבי יוחנן: לא נצרכה מה שאמרו "נידון כדיני ישראל":

אלא לגוי הבא על נערה המאורסה של ישראל, דלדידהו לית להו [אין להם מיתה כזו] כי אין שייך אצלם "נערה המאורסה"⁽⁵⁾, וללמד דדיינינן להו כדיני דידן, דנין אותו כדיני ישראל, דהיינו בסקילה.⁽⁶⁾

ומקשינן: אבל גוי הבא על אשת איש נשואה של ישראל, שאף להם יש מיתה על

אשת איש, וכי כדינא דידהו דיינינן להו [וכי דנים אותו כדיני בני נח], ומשום דלא "מיגרע גרע", וכדקאמרינן! ?

והתניא:

בא הגוי על נערה המאורסה של ישראל הרי זה נידון כסקילה כדיני ישראל; ואם בא הגוי על אשת איש של ישראל הרי זה נידון כחנק —

והשתא תיקשי: אי כדינא דידהו דנים אותם, הרי סייף הוא, ואילו בכרייתא מבואר שבחנק דנים אותו, וזה הוא כדיני ישראל

המאורסה אלא בבעולת בעל, וגבי ישראל נהרג מריבויה ד"איש איש", על כרחך כיון דקטלוה משום דאתרכיה מ"איש איש" כישראל, ולגבייהו לאו אשת איש [היא] דנחייב קטלא דידהו, אלא נידון כסקילה; אבל אין צריך עדה ועדים והתראה [אפילו בנערה המאורסה], דלא גרע מעריות דידהו; וכן מבואר ב"יד רמה" ובחידושי הר"ן; [וראה בחידושי הר"ן שהוכיח כן מפרק שמיני, וראה רש"ש שהוכיח כדברי רש"י מהסוגיא דלקמן, ויובא בהערה שם, וכבר קדמו הר"ן; וכתב עוד הרש"ש, שכן נראה מלשון "אלא אמר רבי יוחנן לא נצרכה", דמשמע: תירוץ חדש הוא, וחוזר בו מהא דעדה ועדים והתראה].

ולשון הרמב"ם [מלכים ט ז] הוא "אין בן נח חייב על אשת חבירו עד שיבוא עליה כדרכה אחר שנבעלה לבעלה אבל מאורסה או שנכנסה לחופה ועדיין לא נבעלה, אין חייבין עליה ... במה דברים אמורים ... אבל גוי שבא על הישראלית ... ואם היתה נערה המאורסה נסקל עליה כדיני ישראל, בא עליה אחר שנכנסה לחופה ולא נבעלה, הרי זה בחנק כדיני ישראל", וב"תורת חיים" למד מלשונו של הרמב"ם שאינו

מיתת בני נח בסיף ואילו מיתת ישראל בחנק, אלא שנזכר לגמרא לפרש לענין עדה עדים והתראה, כדי לפרש אפילו לדעת הסובר: מיתת בני נח אף היא בחנק.

5. כתב רש"י: דלדידהו לית להו; מיתה בנערה המאורסה אלא בבעולת בעל.

והנה בהמשך הענין מבואר, שהגויים אין שייך אצלם מיתה על נכנסה לחופה ולא נבעלה, ומביאה הגמרא ראייה לזה ממה שאמרו "בעולת בעל יש להן, נכנסה לחופה ולא נבעלה אין להן", ואילו כאן גבי נערה המאורסה לא הביאה הגמרא ראייה לזה; ומשמע ששני דינים הם, האחד: אין שייך בגוי אירוסין אלא נישואין; השני: כל נישואיהם הוא רק על ידי "בעולת בעל"; ולפי זה יש מקום עיון בלשונו של רש"י, שהיה לו לומר: דלדידהו לית להו מיתה בנערה המאורסה אלא בנשואה; ולשון הרמב"ם [מלכים ט ז] אף הוא כרש"י: אבל מאורסה או שנכנסה לחופה ועדיין לא נבעלה אין חייבין עליה שנאמר "והיא בעולת בעל".

6. ביאר רש"י: דלדידהו לית להו מיתה בנערה

שאשת איש בחנק!?

אמר תירץ רב נחמן בר יצחק:

מאי "אשת איש" דקתני בכרייתא: כגון שנכנסה לחופה ולא נבעלה, דאף זו לדידהו לית להו [אין להם] אשת איש כעין זו שחייבים עליה מיתה], ודיינינן להו בדינא דידן, דהיינו בחנק ולא בסיף — דהרי תני רבי הנינא:

גויה בעולת בעל יש להו לבני נח, כלומר: אסורים וחייבים הם עליה, (7) אבל גויה שנכנסה לחופה ולא נבעלה, אין להו.

תניא כוותיה דרבי יוחנן, שפירש את מה שאמרו "נידון בדיני ישראל" דהיינו דוקא

כשבא על עריות שאין להם לבני נח:

כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתין עליה ["חייבי מיתות"], בן נח מוזהר עליה ואף נהרג.

אבל ערוה שאין בית דין של ישראל ממיתין עליה וכגון חייבי כריתות אחרות ואחות אביו ואחות אמו ואשת אחיו ואשת אחי אביו ואחות אשתו, אין בן נח מוזהר עליה, דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

הרבה עריות יש וכגון "חייבי כריתות", שאין בית דין של ישראל ממיתין עליהן, ומכל מקום בן נח מוזהר עליהן. (8)

מיתה; וראה מה שביאר ב"מגלת ספר" פרשת וירא בד"ה והיא בעולת בעל.

ויש לעיין עוד: הרי הכתוב מעיד על אבימלך "ואבימלך לא קרב אליה", ואם כן למה יתחייב משום בעילתו של בעל!?

אך ראה לעיל נז א ב"ערוך לנר" [הובא בהערות שם], על מה שכתב רש"י דבן נח החייב על יפת תואר היינו שגזול את אשתו, ופירש ב"ערוך לנר", דמיירי אפילו אם לא בא עליה; ומבואר, דהגזול אשה ואפילו לא בא עליה הרי הוא חייב משום גזילת הבעל, ואם כן ניחא; וכן פירש ב"מגלת ספר" פרשת וירא בד"ה הנך מת... ראה שם; וראה מה שהובא שם בשם ה"משך חכמה" והגרי"ו שלא פירשו כן; וראה עוד שם בשם ה"ערוך לנר" מכות ט א שדחה תירוצי זה.

8. בהמשך הסוגיא מתבאר, שטעמו של רבי מאיר הוא, משום שהוא דורש את הפסוק שנאמר אצל אדם הראשון "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו", לאסור לבן נח את אשת אביו

נידון אלא בעדה ועדים והתראה ודלא כדמשמע מרש"י [הביאו רבי עקיבא איגר בגליון הרמב"ם]; אבל ב"חידושי הגר"ח סימן רל"ד הבין בדברי הרמב"ם כרש"י; וראה ב"ילקוט שינויי נוסחאות" שהגירסא שלפנינו ברמב"ם היא "כדיני ישראל", ואילו ה"תורת חיים" הביא "בדיני ישראל".

וראה עוד בחידושי הגר"ח סימן רלד, שכתב: דוקא בעריות, כיון ששייך דין עריות בכך נח, לכן דנים בדיני בן נח, אבל אילו לא היה אצלם עריות כלל, כי אז היו דנים בדיני ישראל, ראה שם.

7. שהרי אמר הקב"ה לאבימלך שלקח את שרה [בראשית כ ג]: "הנך מת על האשה אשר לקחת והיא בעולת בעל", ולא כתיב "והיא אשת איש", אלמא "הנך מת משום בעילתו של בעל, ולא מפני קדושין וחופותו"; רש"י. ומשמע: שאם כי היתה שרה אשתו של אברהם, ובן נח חייב על אשת ישראל אפילו כשנכנסה לחופה ולא נבעלה, מכל מקום לא היה אבימלך חייב עליה

ועוד מוסיפה הברייתא:

נידון בדיני ישראל.⁹

תו מקשינן על הברייתא:

וכי סבר רבי מאיר: כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתין עליה, בן נח מוזהר עליה; ושאינן בית דין של ישראל ממיתין עליה, אין בן נח מוזהר עליה?!

והא תניא שלא כרישא ולא כסיפא:

גר שנתגייר קטן שנולד דמי, ושוב אין לא קורבה לא מצד האב ולא מצד האם, ומן הדין הוא שיהא מותר בכל קרובותיו; ומכל מקום אמרו חכמים: אותן עריות שאף הגוי אסור בהן, הרי הוא אסור אף לאחר שנתגייר, וכדי שלא יאמרו: "באין הגרים מקדושה חמורה לקדושה קלה"; ולפיכך:

גר שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, כי לאחר שהרתה אמו נתגיירה היא ועובריה, וכן מי שהיתה הורתו ולידתו

בא על עריות ישראל נידון בדיני ישראל, בא על עריות בן נח, נידון בדיני בן נח, ואנו אין לנו — עריות שהגוי נידון עליהם בדיני ישראל — אלא נערה המאורסה בלבד; הרי מבואר כדברי רבי יוחנן, שבשאר עריות ישראל שאף הם מוזהרים עליה, אכן נידונים אף הם בדיני בני נח, וכרבי יוחנן.

ומקשינן על הברייתא:

ונחשוב נמי הברייתא "נכנסה לחופה ולא נבעלה"? כי הרי אף הבא עליה נידון בדיני ישראל, כיון שאין עליה מיתה בדיני בני נח, וכנערה המאורסה?!

ומשנינן: האי תנא דברייתא תנא דבי מנשה הוא, דאמר: כל מיתה האמורה לבני נח אינו אלא חנק, ואם כן אידי ואידי [בין בדיני ישראל ובין בדיני בני נח] חנק הוא, ואין שייך לומר שהוא נידון בחנק משום שהוא

שהיא מחייבי מיתות, ואת אמו שאף היא מחייבי מיתות, ומהם למדנו לכל חייבי מיתות.

וטעמם של חכמים פירש רש"י, משום שהם דורשים "איש איש" הכתוב גבי עריות לרבות את הגויים; ולכאורה לשון רש"י שכתב "כגון כל חייבי כריתות", אינו בדוקא, שאין לנו לרבות מ"איש איש" אלא חייבי כריתות האמורים באותה פרשה; וכן מפורש בחידושי הר"ן, ראה שם; ויש לעיין בעיקר דברי רש"י: הרי לעיל בעמוד זה מביאה הגמרא ברייתא "תנו רבנן, "איש איש" לרבות את הגויים שמוזהרין על העריות כישראל", ומקשה עלה: והא מהכא נפקא מהתם נפקא, "לאמר" זה גילוי עריות; ומאי מקשה: והרי צריך פסוק זה כדי ללמד שהם נהרגים על חייבי כריתות!?!.

וראה בהגהות הגר"א, שהרמב"ם אינו גורס "הרבה עריות", כי לא באו חכמים לדעת הרמב"ם אלא לרבות את אחותו מאמו; וטעמם, דחייבי מיתות חייב עליהן כרבי עקיבא, ואילו אחותו מאמו נלמדת מפסוק אחר האמור גבי אברהם שאמר לאבימלך על שטען לו שהכשילו באומרו על שרה "אחותי היא"; וגם אמנה אחותי בת אבי היא, אך לא בת אמי"; וראה בענין פסוק זה בסוגיית הגמרא לקמן נח ב.

9. מכאן הוכיחו הר"ן והרש"ש כשיטת רש"י [הובאה בהערה 6], שאף באותן עריות שאין להם, וכגון נערה המאורסה ונכנסה לחופה ולא נבעלה, לא אמרו שהם נידונים בדיני ישראל אלא לענין המיתה שהם נידונים בסקילה או